

Botanická latina

Přátek spávek před Radek Kastner
[03.01.2008]
Aktualizováno [31.03.2008]

Botanická latina

Převodce Dr. Kaye k botanické latině, s mnohými omluvami Wm. T. Stearnovi, od kterého jsem já (Kay) mnoho opsal.

- Latinská slova jsou rozdělena na slabiky. Na každou slabiku připadá jedna samohlásková dvojhlásek, kterými jsou například ae, au, ei, eu, oi a ui.

- Abyste určili, kde je v latinském slově přechýlený zvuk, musíte je rozdělit na slabiky. Pokud je dlouhá samohlásková (penult) slabice, je přechýlený zvuk na tuto slabice. (au-STRAlus, AL-bus)

- Pokud je v předposlední slabice krátká samohlásková, přechýlený zvuk na slabiku (antepenult), která předposlední slabice ve slově. (FLO-ri-dus, la-ti-FO-li-a)

- Dvojhlásky jsou považovány za dlouhé samohlásky.

- V latině, pokud po sobě následují dvě samohlásky, které spolu nevytvářejí dvojhlásku, je první samohlásková (nepřechýlená): CAR-ne-us, ME-di-us.

- Ve slovech řeckého původu se naopak postupuje obráceně, tzn., že první samohlásková (u dvou po sobě následujících) nevytvářejí dvojhlásku je dlouhá (přechýlená): gi-gan-TE-us.

- Dejte si pozor na zakončení -inus. Samohlásková "i" je v některých případech dlouhá (!), viz al-PIN-us, ale KRÁtká ostatních případech: se-RO-ti-nus. Slova řeckého původu však mají krátká "i" tak ve slovech končících -cā-cā-

- Nejlepší cesta jak zjistit, kde má být přechýlený zvuk je, konzultovat to ve slovníku latinského botanického manuálu. Pokud je přechýlený zvuk ve slabice označené stávkou, je samohlásková krátká. Pokud je přechýlený zvuk ve slabice označené apostrofem (´), je v ní dlouhá souhlásková.

- Obvykle je také několik menších přechýlených zvuků ve slovech, která mají velké množství slabik: dejte je na příjmení obvykle na každou druhou slabiku, například rosmariniflorus je rose'-mar-in'-i-FLOR-us.

- Máte vlastní volbu slovnosti přeměn. Stearn předkládá "reformovanou akademickou" ("klasickou") a "tradiční anglickou", která je v běžném srovnání s mou rkevní/kostelní latinou.

(nájitá- opátovná v eřtině nemáme takové problémy s slovností latiny díky tomu, že co je žnapsájn nedochází u nás ke změně, ten přeměn, prostě u nás je A před A, stejně jako v latině a nikoliv žEžEž pozn. překl.)

Přeměno

KLASICKY / ĀĀESKY

dlouhĀ a

-Āj

krĀjtkĀ a

-a

ae

-eĀ- / Ā-

au

-au

c

K pÅ™ed a, o, u

S pÅ™ed e, i, y

ch

V Å™eck½ch slovech jako K

nebo jako ch

dlouhÅ™e

-Å™e

krátké

-e

ei

-ej

g

Spávané a, o, u

Jpávané e, i, y

dlouhé i

-ě-

krátká i

-i

znělavá i

-j

ng

-ng

dlouhá o

-ů

krãjtã© o

-o

oe

-oi, -ã-

ph

p-h, -f

r

vã¼dy znãjã-cã-

S

-s

t

t- na zařtku

-řj- uprostřed

dlouhě u

-ř°

krětkě u

-u

ui

-ui

v (znÄ›jÄ-cÄ- u)

-v

dlouhÄ© y

-Ä½

krÄ›tkÄ© y

-y

- Pokud jste opravdovĚ- ěžcĚ-rkevnĚ- latinĚ-ciĚ, potom "cie" je "ch", nikoliv "s" nebo "k"

NynĚ- o vĚ½slovnosti jmen, kterĚ byla ěžukradenaĚ z jinĚ½ch jazykĚ nebo byla dĚ™Ě-ve jmĚny lidĚ-, kde je to na vaĚ libovĚli. BuĚ se snaĚte pĚ™iblĚ-Ě½it vĚ½slovnosti a pĚ™Ě-zvuku pĚvodnĚ-ho jazyka NEBO zkuste pĚ™ijĚ-t s nĚĚ-m vĚjm nebude znĚ-t hroznĚ v uĚĚ-ch!

"Warszeiczella" mĚ-Ě½e bĚ½t vysloveno "var-she-vi-CHEL-la". (varĚjeviĚela ěĚ Ěesky, pozn. pĚ™ekl.)

DalĚ-m problĚmem jsou koncovky -ii nebo ěĚiae, kterĚ mohou bĚ½t zĚludnĚ, pokud pĚ™Ě-snĚ aplikujete pravidlo o pĚ™edposlednĚ- (penult) a pĚ™edpĚ™Ě-zvuĚnĚ (antepenult) slabice, musĚte nutnĚ umĚstit pĚ™Ě-zvuk na poslednĚ- s polatinĚtĚ½ch osobnĚch jmen, coĚ je obvykle mĚsto, kam tento pĚ™Ě-zvuk nepatĚ™. TakĚ lidĚ obvykle kladou dĚraz na toto pravidlo, pokud majĚ- co do ĚinĚnĚ- s koncovkami -ii a -iae.

No a nakonec slova moudrosti do Stearna:

"BotanickĚ latina je v podstatĚ psanĚ½ jazyk, ale vĚdeckĚ jmĚna rostlin se Ěasto objevujĚ- v mluvenĚ Ě™eĚi. Na tom vyslovovĚna opravdu mĚlo zĚleĚ½Ě-, dĚleĚ½itĚ je, jestli znĚ- pĚ™Ě-jemnĚ a rozumĚ- jim vĚichni zainteresovanĚ-..."

Amen! Dona nobis pacem! (alespĚ nad tĚ-mto tĚmatem!)

Kay Klier, oddĚlenĚ- biologie UNI

Page citations: Reader contribution.

Revised: January 2007

Ě©Barry Rice, 2005

T: Radek Kastner

LatinskĚ½ slovnĚ-k na ĚeskĚm internetu on-line (mimo latinu zde naleznete AJ, ES, IT, NJ, FR a RU:

<http://www.slovník.cz/>